

Bez odgovora ne bi smjelo ostati ni pitanje iskustva milosti, koje je ne samo moguće već i nužno. Međutim, iskustvo se milosti može temeljiti samo na vjeri. Ono je moguće kroz nasljedovanje Krista i na temelju prisutnosti Duha Svetoga u Crkvi, što konkretno znači da je iskustvo milosti bitno iskustvo sreće u zajednici Crkve. Ali radi se o onoj sreći koja izvire iz sveta života. Jer vrlo je vjerojatno "da odijeljenost teologije od duhovnosti nije baš zadnji razlog krize nauke o milosti i otvorenog, do sad još neodgovorenog, pitanja o iskustvu milosti" (str. 142).

Što, dakle, možemo zaključiti? Pred nama je nepretenciozno djelo o milosti kao "daru slobode", s podnaslovom *Uvod u nauku o milosti*. Stoga je razumljivo da su neka specifična pitanja (npr. odnos milosti i sakramenata) ostavljena po strani. Ovo doista nije potpuni teološki traktat, ali je teološko osvježanje. U vrijeme kad su obilne rasprave i učena razglabanja daleko od življene stvarnosti, ovo je dokaz kako se o važnim i složenim teološkim pitanjima može pisati: i kratko, i jasno, i pametno, sa solidnim temeljima i otvorenim srcem, u vrijeme u kojem nam je dano tragati za Bogom i otkrivati tragove njegove blizine.

Ante Mateljan

JOŠ JEDNA ILUSTRIRANA BIBLIJA ZA DJECU

Sveto pismo za mlade. Prvi dio - Stari zavjet. Ilustrirala Maria Pascual, sa slovenskog prevela Valerija Skrinjar, Prva književna komuna, Mostar 1990, 153 str.

Sveto pismo za mlade. Drugi dio - Novi zavjet - Isusov život. Ilustrirala Maria Pascual, sa slovenskog prevela Valerija Skrinjar, isti izdavač, 1990, 153 str.

Jedna obrazovana vjernica Sarajeva naišla je na ovu knjigu u kući svoga brata, također vjernika, i zamolila me da je pregledam sa stajališta katoličkog pristupa Svetom pismu. Po stilu ilustracija u živim bojama knjiga je namijenjena predškolskoj djeci i učenicima nižih razreda osmoletke. Čudno je što ne piše ime autora izvornika, jer veći dio teksta *prepričava događajne dijelove SP*, osobito povijesnih dijelova SZ i četiriju evanđelja. Nosilac autorskog prava je Keystone Press. Ta okolnost, kao i ime slikarice koja je ilustrirala oba sveska, kao da nagoviješta da je knjiga i na slovenski prevedena s nekog europskog jezika. Pisac izvornika odabrao je događaje koji mogu biti zanimljivi i odgojni za djecu, bez obzira da li su važni u okviru cijelog SP.

Po književnoj vrsti djelo je na sredini između nekadašnjih "Biblijskih povijesti" i današnjih "Pojednostavljenih Biblija". "Biblijska povijest" u prošlom i prvoj polovici ovog stoljeća bila je kod nas katolika knjiga u kojoj su se događaji Svetog pisma prepričavali, a pojednostavljene Biblije kod današnjih kršćana su prijevodi SP na "dječji" ili "moderni jezik" da

bi neupućeni čitaoci došli u dodir s događajima spasenja i uključili se preko župa u slušanje punog biblijskog teksta na liturgiji zajednice.

Prvi svezak u 30 naslova donosi pregled starozavjetne objave. Sa stajališta važnosti možemo prigovoriti što su Samsonu kao divu posvećene stranice 86-93, a nije prikazan npr. Izaija ili Jeremija od velikih starozavjetnih proroka. Iz zgrade o Danielu u lavljoj jami, koju sadrži samo grčki tekst Dn u tzv. deuterokanonskom djelu knjige, naslućujemo da je autor katolik, jer anglikanci i evangelici ne priznaju sedam deuterokanonskih knjiga SZ i dodatne grčke dijelove knjige Danielove i Esterine. Iz izraza da je "mana mirisala na dvopek s medom" (str. 74) izlazi da je autor izvornika konzultirao djela o biblijskoj arheologiji. Međutim, na str. 148 stoji da je "midjanski kralj Darije krenuo na Babilon, zauzeo ga i ubio kralja". Darije je bio medijski, ne midjanski vladar. Da li je ovo pogreška prevodioca na slovenski ili na "bosanski"?

Prelaz preko Crvenog mora preširoko je opisan (str. 70-72), a sam izraz "Crveno more" postoji jedino u prijevodu na grčki, dok hebrejski izvornik govori o "Moru trske". Židovi Aleksandrije prilikom prevođenja htjeli su povećati čudesnost: nisu se zadovoljili eventualnim plićakom pa su od Mora trske načinili Crveno. Pisac je vjerojatno mislio da i djeci odgovara čudesnost u događajima spasenja.

Na str. 118 stoji da je Jišaj poslao Davida da braći na ratište odnese "kruha i torbu *prženog kukuruza*". Židovi biblijskog vremena jesu jeli prženi ječam (usp. Rut 2,14), ali ne kukuruz koji su Europljani prenijeli iz Južne Amerike tek nakon otkrića tog kontinenta. Da li je i ovo pogreška prevoditelja?

Vrlo je uspješno prepričavanje izvještaja o prvom čovjeku kojega "Bog stvorio na sliku svoju, sebi slična, i udahnuo mu život. Dao mu je sposobnost mišljenja i postavio ga za gospodara svih bića na zemlji" (str. 4). Izvrsno je za mlade protumačena posljedica Adamova grijeha: "Ako im je spoznaja dobra ranije donosila mir, sada im je spoznaja zla prouzročila i donijela bol i stid" (str. 11). Imajući na umu da djeca ne bi razumjela konkretnu zlobnost Potifarove žene, autor izvrsno tumači: "Potifarova žena se naljutila na Josipa i tužila ga mužu" (str. 34).

Iako drugi svezak donosi samo zgrade iz života Isusova, zaslužuje naslov "Sveto pismo – Novi zavjet", jer je Isus središte Novoga zavjeta, a za nas kršćane i cijele Biblije. Ovaj svezak u 49 naslova donosi izbor događaja iz Isusova djetinjstva, mesijanskog djelovanja te muke i uskrsnuća. Sretno je odabran omjer prostora za pojedini odsjek Isusova života: djetinstvo (str. 3-44), ministertj (str. 45-123), muka i smrt (str. 124-148), ukazanja Uskrsloga s poslanjem učenika (str. 149-153)

U prva dva poglavlja previše je autorove mašte, ali ništa protiv bitno katoličkog shvaćanja evanđelja. Tako na str. 3 stoji da se djevojčica Marija "igrala s djecom, sa svojim vršnjacima, posebno s Josipom, sinom seoskog tesara". Na str. 6-9 prikaz Marijina začeca na riječ anđelovu, Josipove hladnoće prije Marijina naglog odlaska Elizabeti i posebne ljubaznosti kad se vratila, jer mu je anđeo u međuvremenu objasnio što se s njom dogodilo. Na str. 10 stoji da su Nazarećani "čitali plakate o popisu", što pretpostavlja da je većina bila pismena i uz to znala latinski kao jezik

rimske administracije. Redovni put obznanjivanja državnih odredbi bio je preko državnih tekljica. Na str. 21 stoji da je u vrijeme Isusova rođenja "rimski car August za židovskog kralja postavio Heroda". U građanskom ratu, između Antonija i Oktavija-Augusta, Herod se kao vazalni kralj Palestine god. 31. pr. Kr. stavio na stranu Oktavija koji je izašao kao pobjednik i za to potvrdio Heroda na službi vazalnog kralja Judeje. Zato "u to vrijeme" zbilo se kojih 34 godine prije Isusova rođenja. Možda je i ovdje zbrka nastala prilikom prevođenja.

Izvršno je protumačen poklon mudraca s Istoka Marijinu sinu: "...sve je više bila svjesna da njen sin zaista pripada cijelom svijetu" (str. 25). Za Isusove godine sazrijevanja u Nazaretu rečeno je kako se "od dječaka zlatne kose ... razvio u mladića kestenjaste kose" (str. 43). Kad se zna da su Židovi kao rasa tamnopusiti poput svojih srodnika Arapa, normalno bi bilo pretpostaviti da je Isusova kosa (i brada) crne boje. Na str. 44 vrlo je dobro protumačen dio govora na gori Mt 6,19-34 o pouzdanju u Božju providnost. Na str. 45 neznatno preraden i lijepo protumačen Izajjin navod u Krstiteljevoj propovijedi: "Pripremite put Gospodinu, izravajte njegove staze!" Na str. 54 simpatično je Isusovo glasno razmišljanje o ozdraviteljskim zahvatima u prilog bolesnima: "Moje je poslanstvo (poslanje?) donositi ljudima časnu sreću i blagostanje, a ne samo obećanje vječnoga života." To se može prihvatiti kao spuštanje na razinu mladih čitalaca teološkog aksioma da Isus spašava cijelog čovjeka, dušu i tijelo. Na str. 80 Isus oživljava Jairovu kćer riječima: "Ustaj, Tabito!" U nekim ne značajnim grčkim rukopisima za Mk 5,41 stvarno stoji: "*Tabitha koun!*" mjesto prihvaćenog "*Talitha koun!*" Kako mladi vole imena za osobe o kojima čitaju, sastavljač izvornika odlučio se za inačicu Tabita koja je osobno žensko ime.

Na str. 100 prilikom ozdravljenja jerihonskog slijepca Bartimeja izvrstan opis klime u Jerihonu pokazuje da je sastavljač izvornika čitao literaturu o biblijskoj geografiji. Na str. 104-107 pod naslovom "Poreznik" dobra obrada triju zgoda: Isusov govor protiv farizeja prema Mt 23,1-36, zatim parabola o carniku prema Lk 18,9-14 i Isusov ulazak u kuću carnika Zakeja prema Lk 19,1-10. Na str. 117 prilikom prepričavanja eshatološkog govora prema sinopticima stoji kako će "se pojaviti lažni Isusi i lažni proroci". U evanđelju stoji "lažni Kristi", jer je "Krist" služba a "Isus" ime. Da li je i ovo pogreška prevoditelja ili pisca? Na str. 122-123 dvije izvršno prepričane i time protumačene zgode u kojima Isus uvažava djecu. Na str. 128-129 doslovno prenešene Isusove riječi nad kruhom i vinom na posljednjoj večeri. Naslovom "Pobjeda nad smrću" na str. 149 izvršno protumačen otajstveni događaj uskrsnuća, a u samom tekstu povezana Ivanova i Markova verzija uskrsnog mandata te prepričano ukazanje u Emausu i na Galilejskom jezeru.

Izdavač i prevoditeljica odlučili su se za zapadni oblik biblijskih imena prema zagrebačkoj Bibliji, te kod pojednostavljivanja ili preuzimanja teksta uglavnom slijedili taj prijevod. Međutim, prevoditeljica priče slovenski izvornik na "bosanski hrvatski" ne pazeći na katoličku tradiciju djece koja bi knjigu trebala kupovati i čitati. Tako na str. 101 prvog sveska za Samuela stoji naslov "Namijenjen Bogu", što bi mi katoličkim hrvatskim rekli "posvećen Bogu". Na str. 123 stoji da je Ilija "bio mudrac,

Bogu i svojoj riječi odan prorok". Prorok treba biti vjeran svome *zvanju*, ali *Božjoj* riječi! Na str. 47 drugog sveska stoji kako je Isus "odlučio da će, kao i rodak Ivan, objavljivati Boga i pokoru". Boga jest objavljivao, a na *obraćenje poticao*. Na str. 54 prva Isusova propovijed prerečena je s: "*Preobratite se i slušajte radosnu vijest!*" Na str. 87 stoji da je opsjednuti bolesnik nazvao Isusa "Sinom najuzvišenijeg Boga". Mi hrvatski katolici govorimo i djecu učimo "Svevišnji Bog". Na str. 130 židovski vjerski blagdan Pashe nazvan je "praznikom". Mi ovdje vrlo brižno razlikujemo državne praznike od vjerskih blagdana i to bi trebala znati prevoditeljica koja želi svoju knjigu raspacavati u katoličkim obiteljima. Na str. 149 o ženama koje su bile pod križem Isusovim stoji: "Kad su za *sedminu* na grob došle ožalošćene žene, vidjele su da je kamen odmaknut a grob prazan." U službenom rječniku hrvatskog književnog jezika "*sedmina*" je sedmi dio nečega, a ovdje bi trebalo stajati "prvog dana u tjednu".

Knjiga ne sadrži odobrenje mjesnog biskupa i zbog toga se ne može upotrebljavati od strane svećenika i katehistica kao vjeronaučni priručnik. Međutim, u razdoblju prije polaska u školu i u nižim razredima osnovne škole mnoga djeca skupljaju prave biblioteke slikovnica koje im čitaju stariji ili oni sami. Kao bibličar smatram da među tim slikovnicama može biti ova knjiga kod katoličke djece. Zato što ne sadrži tumačenja koja bi se izravno protivila katoličkoj vjeri i kosila s onim što će djeca slušati na vjeronauku. Ovo ne bih mogao reći za prevedenu knjigu Anne de Graaf *Biblija za djecu* koju je god. 1991. izdala izdavačka kuća "Veselin Masleša" u Sarajevu, jer ju je priredila vjernica evangeličkog usmjerenja unijevši i tumačenja nadahnutu protestantskim pristupom Bibliji.

Pojava ovih dviju knjiga u Bosni i Hercegovini u razmaku od godine dana pokazuje da izdavački djelatnici vide kako je Biblija knjiga koja se traži.

Mato Zovkić

ČETRDESETI NAPRETKOV KALENDAR

Napredak. *Hrvatski narodni kalendar za prijestupnu 1992*, Sarajevo 1991, 424 str. Narudžbe: Hrvatsko kulturno društvo "Napredak", Svetozara Markovića 5, 71000 Sarajevo.

Ovo je već drugi godišnjak od obnove *Hrvatskog kulturnog društva "Napredak"* kojim Društvo potvrđuje ustaljivanje starog običaja: izdavanja narodnog kalendara koji na duhovan način uz Društvo veže najšire slojeve naroda. Zahvaljujući urednicima na tom daru iza kojeg stoji njihov veliki napor, zavirit ćemo malo u sadržaj ovoga hrvatskog narodnog kalendara.

Ponajprije, veseli saznanje, proisteklo iz čitanja Kalendara, da se na njegovim stranicama u različitim tekstovima daju otkriti između ostaloga